

POLICIE VE ŠKOLE

Policie v mateřských školách?

Pokud se ve svém okolí dozvím, že nějakou mateřskou školu navštívil policista, okamžitě zbystřím. Jsem potěšen, když ji navštíví policisté z preventivně informační skupiny nebo policista z obvodního, místního oddělení nebo dopravního inspektorátu a zábavným způsobem představí práci policie nebo dětem vysvětlí, jak správně přecházet komunikaci. Naproti tomu jsem velmi překvapen, pokud poctí svou návštěvou mateřskou školu kriminalista v civilu a chce provést služební úkon podání vysvětlení s předškolákem.

Podle statistik ČSÚ se pohybuje rozvodovost v České republice kolem 40 % a z toho u 60 % rozvádějících se manželství je přítomno nezletilé dítě. Některá rozvádějící se manželství mají dramatický průběh s celou plejádou negativních emocí. Týká se to zejména mladších ročníků s malými dětmi. Odsouzením je jednání jednoho z manželů, který zneužije dítě jako nástroj své pomsty proti svému partnerovi. Drama začíná. Pomstychtivá osoba podává trestní oznámení na vymyšlené pohlavní zneužívání své dcery, syna, všech svých dětí nebo na týrání dětí v rodině. Takto se dá „vypořádat“ i s jiným rodinným příslušníkem, druhem, tchánem, tetou, ale tyto případy jsou ojedinělé, kdy se zpravidla prokáže spáchání trestného činu.

Pomstychtivý současný nebo bývalý manžel nebo manželka instruuje své děti, co ten druhý prováděl s dětmi, že je to velmi špatné, jak se choval, co u toho říkal, jak se tvářil, že říkal, že to bude jejich tajemství apod. Dětem několikrát zopakují „nevhodné“ chování druhého z manželů proto, aby si celý děj pozměněného incidentu zapamatovaly.

Pokud zkušený kriminalista vyslyší dítě jako poškozenou osobu ve speciální výslechové místnosti za účasti dětského klinického psychologa, odhalí celkem bez problémů smyšlený příběh. Existují otázky, kterými lze nalézt u výslechu dítěte školního věku objektivní pravdu. Bohužel, nemohu uvést z taktických důvodů ani jednu otázku kriminalisty nebo vyšetřovatele na ověření skutečnosti, zda dítě vypovídá věrohodným způsobem, neboť by po jejich zveřejnění ztížily práci mých bývalých kolegů policistů při objasňování trestné činnosti.

Jako bývalý kriminalista a vyšetřovatel vím, že k objasnění trestného činu

„vede“ několik cest k získání důkazů k pohlavnímu zneužívání nebo týrání svěřené osoby, které nebudu z taktických důvodů blíže specifikovat. Rozhodně by mě ani nenapadlo jít hledat, a dokonce si „obstarat“ důkaz výslechem dítěte v **mateřské škole**. Při svých školeních policistů jsem vždy zdůrazňoval, že nemá význam vyslyšet dítě v předškolním věku.

Z vývojové psychologie je všeobecně známo, že vnímání času u předškolních dětí není plně vyvinuté a nedokáží ani přibližně rozlišit dny, týdny, měsíce v roce, neboť to jsou pro dítě abstraktní pojmy. Co ale takové dítě hravě zvládá, je fantazijní myšlení. Předškolák má velmi rozvinutou představivost a jevy, které si vymyslí, považuje za skutečné a věří jim. Nejsem odborník na psychologii, ale z vlastní zkušenosti vím, že děti běžně ožívují hračky a další neživé věci, zvířata považují za lidské bytosti. V některých případech si předškolák bez dlouhého přemýšlení na otázku vymyslí odpověď, které sám nevěří a „testuje“ tazatele, jak na jeho vymyšlenou odpověď bude reagovat. Pak má radost z reakce tazatele a náramně se baví.

Nedovedu si představit, že by policista mohl brát vážně výpověď dítěte v mateřské škole. Dítě ve své výpovědi (podání vysvětlení) „míchá“ skutečnost s fantazií a fabulacemi. Samozřejmě na dotaz policisty, zda je to, co říká pravda, sděluje s vážnou tváří, že ano.

Také se dosud setkávám se situacemi, kdy policisté zavolají do mateřské školy, základní nebo střední školy s tím, že by potřebovali provést s předškolákem nebo žákem/studentem **neoficiální pohovor**, rozhovor, nebo že by se předškoláka/žáka potřebovali **jen na něco zeptat**, nebo by si chtěli ověřit nějakou věz apod. Chtěl bych upozornit, že nic takového podobného žádný zákon policistům neumožňuje.

Předtím než Policie ČR¹ při šetření přestupku nebo trestného činu položí (**komukoliv!**) nějakou otázku, musí uvést, co bude předmětem šetření², **musí osobu poučit** o jejích právech, zejména možnosti odepřít vysvětlení. To znamená, že pokud je policista ve škole a hovoří se žákem, musí být o tomto pořízen úřední záznam o podaném vysvětlení. Pokud vše proběhne ve škole dle zákona (poučení, předmět výslechu), nemusí vždy policisté sepisovat úřední záznam ve škole. Například na položenou otázku odpověděl žák „ano“, „ne“ nebo „nepamatuji si“ a nic dalšího policista nepožadoval. Poté policista může sepsat **úřední záznam o podaném vysvětlení** na služebně policii. Je to pro případ, kdyby například kontrolní orgány policie zjišťovaly, zda policista se žákem mluvil.

Také předškolák musí být poučen přiměřeně svému věku, že by měl vypovídat pravdu, nevymýšlet si, nikomu nenadržovat, nikoho křivě neobvinovat, nepomluvit... A to je prakticky nemožné. Určitě existují géniové, kteří budou „v obraze“, ale ještě jsem se s tak malým nadaným dítětem nesetkal. I žáci nejnižších ročníků **základní školy** mají potíže pochopit, že mohou odmítnout vypovídat, pokud by osobě blízké způsobili nebezpečí trestního stíhání, natožpak aby to pochopily děti předškolního věku.

Jak jsem již výše uváděl, dítě předškolního věku nemá vyvinuté abstraktní myšlení a pojem „pravda“ je abstraktní pojem. Malé děti jsou sugestibilní a na otázku dospělé osoby mají tendenci odpovídat „ano“. Při školení policistů mládežníků v policejní škole v Holešově lektoroval i klinický dětský psycholog Mgr. Zdeněk Kolařík, který doporučoval policistům pro ověření, zda dítě rozumí pojmu PRAVDA³, položit vyslychanému dítěti otázku: **„Je pravda, že v této třídě přší?“** Pokud dítě kladně odpoví...

¹ Uvedené platí i pro městskou nebo obecní policii.

² Článek „Postup před podáním vysvětlení žáka“, UN 2/2022, str. 15.

³ Více o tématu v knize Policie ve škole, str. 111–113, www.policieveskole.cz.

Ing. Bc. Luděk Cuták, plk. v. v., specialista na trestní právo mládeže, 28 let praxe u Policie ČR jako kriminalista, vyšetřovatel, učitel práva a vedoucí pracovník

